

Speelse Richard zonder dreiging

THEATER RICHARD III

★★★★★

De ster van de avond is en blijft
Gijs Scholten van Aschat.

Vincent Kouters

AMSTERDAM Drie weken lang speelt Gijs Scholten van Aschat de gebochelde Richard III, Shakespeares ultieme schurkenrol, in de Amsterdamse Stadsschouwburg. Maar de Richard III die Scholten van Aschat hier speelt, blijkt niet echt angstaanjagend en amper afstotelijk te zijn. Alsof niet het bloed van zijn eigen broers, de kinderen van zijn broer, zijn vrouw of wie dan ook die hem in de weg staat op zijn strooptocht naar de troon, aan zijn misvormde handen kleeft.

Richard III is een voorstelling van Orkater, in samenwerking met de Stadsschouwburg waar deze exclusief te zien is. Het is een sprankelende, soms bijna feestelijke muziektheaterproductie. Absoluut onderhoudend en veelal knap geacteerd. Maar ook te veilig en te netjes geregisseerd door Matthijs Rümke. Hoe onbehoorlijk Richard III zich ook gedraagt, alles blijft hier in het netje, bijna alsof we te maken hebben met een (tikje alternatieve) familievoorstelling.

Een geniale greep is desalniettemin de toevoeging van de muziek van de Amerikaanse zanger Tom Waits. De werelden van de paranoïde, tirannieke Richard III en Waits, de gekke, grommende loner, gaan bijzonder goed samen.

Voor de hand ligt het om *Poor Edward* te zingen bij de dood van koning Edward: *'Did you hear the news about Edward?/ On the back of his head he had another face.'* Maar bijzonder gepast zijn ook het maniakale *I'll Shoot the Moon*, tijdens de scène waarin Richard de piepjonge Elizabeth versiert, en het prachtige *God's Away On Business*.

De melancholieke songs worden meestal gezongen door Scholten van Aschat. De acteur is natuurlijk geen Waits, maar komt met een halfvrouw stem een heel eind in het verbeelden van diens duistere nachtclublyriek. Muzikaal wordt hij ondersteund door onder anderen de uitstekend musicerende acteurs van The Sadists en Vincent van Warmerdam.

Naast de muzikanten staan er ook nog eens een flink aantal acteurs op het voor de gelegenheid vergrote podium van de Stadsschouwburg. Een oudere generatie (Petra Laseur, Nettie Blanken en Rudolf Lucieer) naast een jongere (David Lucieer, Guy Clemens). Grappig is dat de ouderen Shakespeares gedragen taal het liefst met gehe-

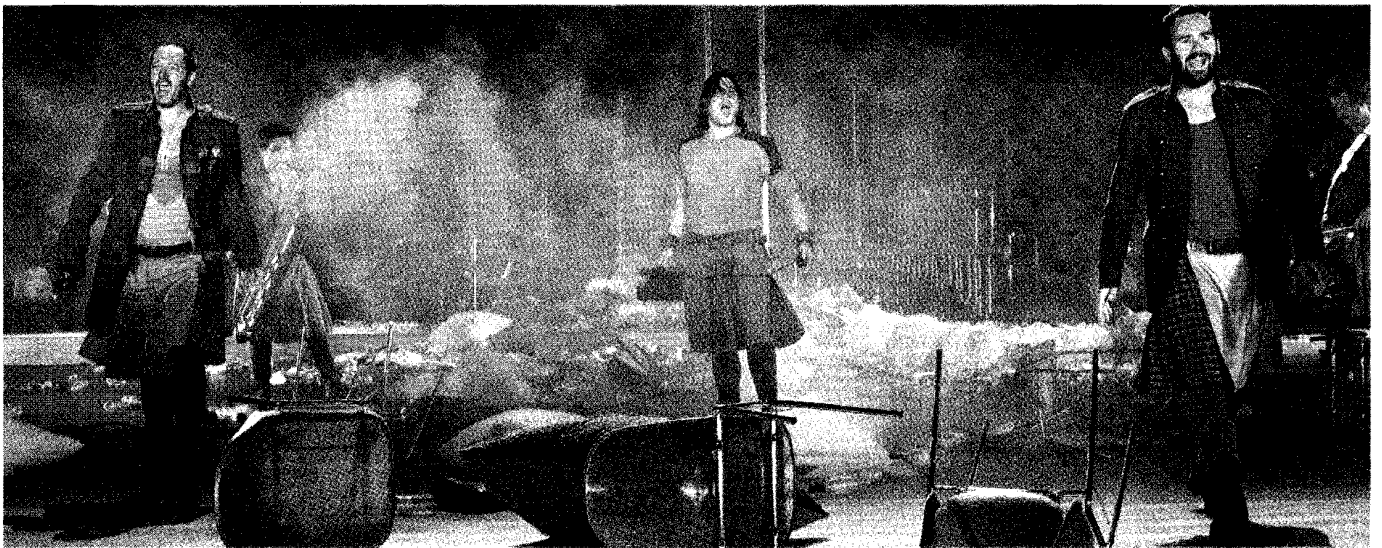
ven handen uitbrullen, terwijl de jongeren uitblinken in een meer ironische, soms haast mompelende tekstbehandeling.

Maar de ster van de avond is en blijft Scholten van Aschat die een speelse Richard III ten beste geeft. Met baard, zonder bochel. En met soms zichtbare lol hinkt hij al liegend, moordend en bedriegend over het toneel. In de ene scène is hij een achterdochtige psychopaat, in de andere een opdringerige verleider. Beiden komen samen in de fraaie scène waarin hij Lady Anne (Mieke de Groot), van wie hij kort daarvoor de man heeft vermoord, binnen *no time* om de vinger windt.

Hoewel aan Richards verminkte hand een rammelaar zit gemonteerd, waardoor je hem van veraf aan hoort komen, gaat er zoals gezegd geen grote dreiging uit van deze machtswellusteling. Dat is jammer. Daarvoor zijn wellicht de liedjes van Tom Waits te sympathiek en is de enscenering niet eng genoeg. Geen bloed, geen gruweldaden en vooral: geen beklemmende sfeer.

Ook de vele sterfgevallen zijn flink gestileerd. Bij iedere dode die de zingende schurk maakt, komt er een zak met rotzooi uit de lucht gevallen: plastic flessen, papier, metalen kettingen, rode lopers. Al gauw is het hele toneel om Richard heen veranderd in een grote afvalberg, de neerslag van zijn moordlustige leven, een vuilnisbelt waarin hij ten slotte machteloos en paardloos ten onder gaat.

Richard III van Shakespeare door Orkater. Regie Matthijs Rümke. 25/9, Stadsschouwburg Amsterdam. Daar t/m 11/10. richard3.nl

Beeld uit *Richard III* van Orkater en de Stadsschouwburg, met links voor Gijs Scholten van Aschat: met baard, zonder bochel en op muziek van Tom Waits.

Foto Ben van Duin